



# BRANDKÅRSTIDSKRIFT

N:r 7

ORGAN FÖR SVENSKA BRANDKÅRERNAS RIKSFÖRBUND

Redaktion: Styrmansgatan 1, Stockholm. - Tel. 60 63 08. - Postgiro 4870.

Redaktör och utgivare: Kapten Erik Gillner.

1941

23 årgången

## Brandskyddet inom textilindustrin.

För att kunna skydda sig mot en fara är det nödvändigt att veta var och hur den brukar uppträda samt sättet för att avvärja den. Detta och nästföljande föredrag, som behandla brandskyddet inom textilindustrin, disponeras därför så, att i det första föredraget lämnas en redogörelse för de inom textilindustrin *oftast* förekommande brandsorsakerna samt *de*, vilka åstadkommit de största skadorna och *sättet* att undvika dem. Härvid kommer naturligtvis att beröras brandsaker både av speciellt textil natur liksom mera allmänt förekommande. I det andra föredraget lämnas därefter en redogörelse för hur en storindustri har ordnat, för att undgå dessa brandfaror och hur en industriman ser på hithörande problem.

Vi börja med en kort karaktäristik ur brandsynpunkt av de i vårt land vanligast förekommande textila råvarorna.

*Ullen* brinner i rent tillstånd tämligen dåligt, men förstöres lätt av stark hetta.

*Bomullen, linet, hampan och juttet* äro däremot lättantändliga, i synnerhet bomullen, när den är i poröst tillstånd. Samtliga alstra vid fabrikationen damm och avfall, som alltid är mycket lättantändligt.

*Cellullen eller stapelfibern och konstsilket eller vistran* bestå som bekant i färdigt tillstånd i huvudsak av ren cellulosa, varför de ur brandsynpunkt ha ungefär samma egenskaper som bomullen. — De lämna dock vid fabrikationen mindre damm. Cellullen och konstsilket, i synnerhet det förra, har från början väl närmast betraktats som ett ersättningsmaterial, men torde nu efter den senaste tidens utveckling få betraktas som en av de viktigaste textila råvarorna. Det bör därför löna sig att närmare studera dem även ur brandfare- och

brandskyddssynpunkt. — I den mån de förekomma tillsammans med bomull eller utan annan inblandning, kunna de ur brandfarsynpunkt behandlas som bomull. Därför gäller vad som säges om bomullen i huvudsak även för cellullen och konstsilket.

Ett textilt råmaterial av verklig kristidsnatur är *papperet*, vilket ju användes för spinning av papperssnören och pappersgarn. Det avfall, som erhålles vid denna fabrikation, liksom det damm, som bildas, är mycket lättantändligt.

Ett material, som ej direkt är ett råmaterial, men som användes som sådant, är *lumpen*, vilken ju användes för rivning till konstull eller shoddy. Faran med lumpen ligger i, att man aldrig kan vara säker på dess renhetsgrad eller hur mycket främmande ämnen som kan finnas i den. Föreningarna är en mycket verksamt bidragande orsak vid självantändning och de främmande ämnena öka faran för gnistbildning el. dyl. vid rivningen.

Ett utmärkande drag för samt-

liga nyss omtalade råvaror samt de av dem framställda fabrikaten är att de i *förening med vissa oljor och fetter ha förmåga att åstadkomma självantändning*.

Den brandsorsak, som åstadkommit de största förlusterna inom textilindustrien, är just *självantändning*, vilket även framgår av tabell I.

Tabellen visar fördelningen av de olika brandsorsakerna i % med hänsyn till ersättningsbeloppets *storlek* samt med hänsyn till *antal*, under 10-årsperioderna 1922—1931 och under 1930—1939, det sist statistiskt bearbetade året.

För att erhålla självantändning erfordras en olja eller ett fett, som är tillräckligt oxiderande samt ett poröst material, som har förmågan att suga upp desamma och vara värmeisolerande. En oxiderande olja, som befinner sig i ett kärl, självantänder ej, enär den oxiderande ytan där är för liten. Suges den däremot upp i en trasselsudd el. dyl. förstoras oxidationsytan oerhört. När materialet dessutom

### TABELL I.

#### *Textilindustrien.*

#### *Brandorsaksstatistikens resultat för åren*

1922—1931

1930—1939

	Ersättnings- belopp %	Antal %		Ersättnings- belopp %	Antal %
Självantändning .....	31	19	Självantändning .....	30	13
Orsaken okänd .....	30	10	Elektriska anordningar.	22	18
Uppvärmningsanordningar, låga .....	11	18	Orsaken okänd .....	19	9
Mekanisk gnistbildning, friktion .....	10	26	Brinnande grannrisk ..	10	4
Brinnande grannrisk ..	7	6	Uppvärmningsanordningar, låga .....	9	17
Elektriska anordningar.	4	15	Mekanisk gnistbildning, friktion .....	5	35
Tobaksrökning, tändstickor .....	2	5	Tobaksrökning, tändstickor .....	4	3
Övriga orsaker .....	5	1	Övriga orsaker .....	1	1
	100	100		100	100

## TABELL II.

Bränder med ersättningsbelopp över kr. 100,000 inom textilindustrien.  
1922—1940.

Branddag	Brandobjekt	Brandorsak	Ersättnings- belopp
1922 5/2	Syfabrik	Okänd	430,649
2/10	Bindgarnsfabrik	Mekanisk gnistbildning i kardmaskin	321,524
6/12	Vigognespinneri	Okänd	107,392
1923 22/2	Bindgarnsfabrik	Sprickor i eldstad eller rökgång	437,797
8/12	Klädesfabrik	Tobaksrökning	151,363
31/12	Färgeri	Låga från blåslampa	207,467
1924 19/7	Ullspinneri med inblanding av ämnen ur växtriket	Låga från blåslampa	163,868
1925 3/3	Ullspinneri utan inblanding	Varmgång i annat lager än kullager, tillhörande fläkt eller cyklon	175,716
20/4	Oljeklädersfabrik	Självantändning i linolja i förening med organiskt ämne	329,328
30/4	Fjäderrenseri	Mekanisk gnistbildning i rensmaskin	164,965
24/11	Ullspinneri med inblanding av ämnen ur växtriket	Självantändning i oljigt putsmaterial	500,921
1926 15/1	Appreteringsverk	Självantändning i bomull eller andra spånadsämnen ur växtriket	256,483
19/3	Färgeri	Självantändning i textilvara färgad med turkiskt rött	799,054
1927 6/8	Strumpfabrik	Okänd	232,937
1928 16/7	Trasselfabrik	Självantändning i oljigt putsmaterial	99,773
18/12	Maskinväveri	Okänd	650,937
1929 25/4	Repslageri	Kortslutning i elektrisk lampa	136,844
1930 16/4	Bomullsspinneri utan inblanding av annat spånadsämne	Tändstickor	439,063
7/6	Maskinväveri utan spinneri	Självantändning i linolja i förening med organiskt ämne	123,855
11/6	Vigognespinneri	Kortslutning i ledning	420,404
1931 7/8	Trasselfabrik	Självantändning i bomull eller andra spånadsämnen	114,597
1932 28/7	Vigognespinneri	Åkslag i byggnad med vattenledning införd	280,576
1933 11/6	Syfabrik	Okänd	442,716
10/9	Maskinväveri utan spinneri	Okänd	167,487
22/12	Trikåfabrik utan spinneri	Gnistor, bränder genom eldstadsöppning vid koleldning	240,661
1934 12/4	Tygtryckeri. Blekeri för garn och vävnader	Gnista av friktionselektricitet i förening med kloratkrystaller	416,508

Branddag	Brandobjekt	Brandorsak	Ersättnings- belopp
1935 5/3	Trikkåfabrik utan spinneri	Kortslutning i motor	306,870
8/5	Bomullsväveri utan spinneri. Sidenväveri	Okänd	132,690
10/7	Bomullsväveri utan spinneri	Kortslutning i motor	191,387
1936 1/7	Vaddfabrik	Åskslag i byggnad med vattenledning	100,408
1937 12/3	Ylleväveri	Okänd	181,497
24/7	Ylleväveri. Ullspinneri med inblandning av ämnen ur växtriket. Appreteringsverk. Blekeri för garn och väv	Självantändning i linolja i förening med organiskt ämne	613,662
9/8	Konfektionsfabrik. Trikkåfabrik utan spinneri	Okänd	320,476
1938 27/3	Ullspinneri med inblandning av ämnen ur växtriket	Okänd	130,984
15/4	Konfektionsfabrik	Okänd	398,622
17/6	Ylleväveri	Självantändning i linolja i förening med organiskt ämne	1,232,172
13/8	Bindgarnsfabrik	Åskslag i elektrisk starkströmsanläggning	581,084
1939 12/5	Linneväveri utan spinneri	Självantändning i linolja i förening med organiskt ämne	723,423
20/8	Konfektionsfabrik	Låga från gasolinapparat etc.	132,095
1940 14/2	Konstsilke och cellullosfabrik	Okänd	1,005,000
5/6	Konstsilkefabrik	Självantändning i linolja i förening med organiskt ämne	431,000
18/8	Bomullsväveri	Okänd	1,627,000
11/10	Jutespinneri	Friktion i jutesträckningsmaskin	197,000

har egenskapen att vara värmeisolerande, erhålles på grund av oxidationen temperaturstegring i så hög grad, att självantändning kan inträda. Samtliga dessa egenskaper — att vara porösa, att lätt kunna suga upp ett fett eller en olja samt att vara värmeisolerande — har textilmaterielen. När dessutom inom fabrikationen användes en hel del olika oljor, så föstår man, att här föreligger en stor fara, vilket erfarenheten också bekräftar och som det därför

gäller att skydda sig mot. — Den ur självantändningssynpunkt farligaste oljan är kokt linolja. Övriga oljor i farlighetsordning äro: kokt linolja, hampolja, nötolja, torsklevertran, vallmofröolja, olein m. fl. oljor och fetter. De farligaste oljorna äro sålunda de torkande och halvtorkande. Betrakta vi tabellen över skador med ersättningsbelopp över 100,000 kronor (tab. II) återfinnes på ett flertal ställen självantändning som brandorsak samt den farliga linoljan som



bidragande härtill. (Siffrorna i tabellen över skador med ett ersättningsbelopp över 100,000 kronor ange ersättningarnas storlek.

I allmänhet överensstämna dessa siffror med skadorna, men de kunna vara mindre i den händelse underförsäkring förelegat. De ersättningar, som här redovisas, äro de bolags, vilka äro med om den gemensamma brandorsaksstatistiken. Detta är i det närmaste samtliga större försäkringsbolag, varför siffrorna nog äro ganska exakta.) — Var förekomma då dessa självantändande oljor och hur skall man gardera sig för dem? Denna fråga besvaras lättast med en del exempel. Linolja användes inom jacquardväverierna för härdning av snören till jacquardvävstolarna. Efter dränkning i linolja, för att bliva slitstarka, hängas dessa snören upp för att torka. Hängas de då för tätt tillsammans, är det fara för att självantändning kan uppstå. Detta har under de sista fyra åren orsakat två storbränder med ej mindre än en sammanlagd brandskadeersättning på över 2,000,000 kronor. Hur skall detta kunna undvikas? Den lokal där jacquardsnörena torkas måste naturligtvis ha golv och helst även tak av betong samt väggar av sten, i vilket fall en självantändning ej kan åstadkomma någon större skada.

Andra exempel på linoljans användning inom textilindustrien är, att inom flera etablissement vävspolarna betrykas med linolja. Viktigt är att den lokal där detta sker har golv och väggar av sten samt att den arbetare, som utför arbetet, har stränga order att alltid samla upp suddarna i särskilda plåtkärl.

Även i annat fall har den farliga linoljan stor användning nämligen vid alla nybyggen. Just på grund av slarv vid användning av linolja har under de sista åren orsakats

flera miljoneldsvådor. I nästan samtliga fall har linoljan spillts ut och därefter torkats upp med någon säck eller trassel, som sedan fått kvarligga i ett hörn och så småningom självantänt. En effektivare bevakning genom automatisk brandalarm, sprinklers eller nattvakter skulle åtminstone i ett par fall ha kunnat hindrat uppkomsten av elden.

De spolpipor, som användas inom textilindustrien, bestå av hårt rullat papper, som impregnerats med något medel bl. a. innehållande linolja. I allmänhet äro dessa pipor så torkade, att de ej utgöra någon fara, men det har verkligen hänt, att en säck med dylika pipor självantänt. Alldeles ofarliga äro de således inte, varför de ej böra lagras så, att de kunna tända något annat värdefullt lager i närheten.

Villkoren för att självantändning skall uppstå har förut berörts. Det finns emellertid förhållanden, som påskynda och underlätta en självantändning. En del av dessa ha under nu rådande tider en särskild aktualitet, varför de kunna vara av intresse. Ett fett eller en olja, som är härsken, har större benägenhet att självantända än en icke härsken. En olja eller fett som använts, exempelvis som smörjolja i en maskin, har sedan större benägenhet att bidraga till en självantändning än en oanvänd olja, beroende dels på, att den har förorenats och dels på, att den undergått en viss sönderdelning. Ett orent textilmateriel ökar benägenheten för självantändning, vilket visas av de många eldsvådorna i lump, som orsakats härav. Vad den orena lumpen beträffar, är det i vissa fall tillräckligt att den endast blir fuktig samt att den lagrats på ett olämpligt sätt, för att en så kraftig temperaturstegring skall uppstå, och självantändning inträder.

En bidragande orsak till själv-

antändning är även, om det material, som infettas eller inoljas, är mycket torrt d. v. s. under normal luftfuktighet eller om det torkats så hårt, att det blivit brännt på någon punkt. En mycket kraftigt bidragande orsak är om ett oljigt eller fett material utsättes för en stark uppvärmning, så att oljan börjar sönderdelas eller oxidera, exempelvis ett oljigt material i en tork. Detta har under de senaste åren åstadkommit flera eldsvådor: I ett fall självantände ullgarnet i en garntork. Vid närmare undersökning visade det sig, att garnet ej varit fullständigt rentvättat. — Oljan hade vid upphettning i torren åstadkommit självantändning i ullgarnet. — I ett annat fall uppstod självantändning i botten av ett par tygstaplar. Även i detta fallet visade det sig att materialet ej varit tillräckligt kvättat. — Oljan hade funnits kvar när tyget passerade torken. Genom överhettning i torken hade oxidationen kommit igång samt sedan fortsatt utanför och så småningom orsakat självantändning i botten av tygstapeln.

Ett lustigt exempel på vad olja, textilmaterial och lämplig värme kan åstadkomma i förening, inträffade härom året. Ett par målare voro sysselsatta med att måla taket på ett av våra större väverier med linoljefärg. På middagsrasten togo de av sig sina overalls och hängde dem på en bjälke under det heta taket. När de återkommo efter en timme var det enda, som återstod, litet aska. Takbjälkarna voro svedda, men hade denna gång ej tänt.

Ytterligare exempel på faran för självantändning giver färgningen med turkiskt rött, se tabell II. Vid färgningen användes bl. a. ricinolja och en syra, vanligen svavelsyra. Här avser man att erhålla en viss temperaturstegring, vilket emellertid kan bli farligt om

tyget staplas för högt, så att självantändningstemperatur erhålles. — I detta sammanhang böra vi observera den ökade fara, som uppstår på grund av inblandning av cellul i ullen. Osaken till denna fareökning är dels det lätt antändbara avfall, som erhålles, och dels den ökade risken för självantändning. — För att få ullen smidigare besprutas den med någon slags olja, vanligen olein. Så länge endast ren ull användes var faran inte så stor, men i och med att cellul började inblandas har den väsentligt ökat. Särskilt viktigt för att undvika katastrof är därför, att de yllespinnerier och de ylleväverier, vilka förut endast använt ren ull men numera även använda cellul i sina varor, äro ännu noggrannare med renhållning och övervakning av fabrikslokalerna än förut, så att några inoljade cellulussuddar ej kunna bli liggande och förorsaka självantändning.

Typiskt för dessa självantändningsskador är, att de nästan alltid börja en tid efter arbetets slut. Börjar självantändningen redan under arbetet ger den sig i allmänhet tillkänna genom en karaktäristisk sur och frän lukt, varför det bör vara möjligt att avlägsna brandorsaken. Börjar oxidationen först senare är det farligare, om effektiv bevakning medelst automatisk brandalarm, sprinklers eller nattvakter ej är ordnad. — I den sammanställning för femtonårsperioden 1922—1936, som Centralstället för Svensk Brandskadestatistik utgivit, finnes en utredning för all industri beträffande brandskadornas frekvens och ersättningsbeloppens storlek med hänsyn till dygnets olika timmar. Resultatet visar tydligt hur mycket större frekvenser är under arbetstiden, men hur mycket större ersättningsbeloppen pr skada och även totalt varit under den tid arbetet ej pågår. Ett ytterligare

memento för hur viktigt det är med god vakthållning, automatisk brandalarm eller sprinklers.

Tidpunkten för en självantändning är som väl av det föregående framgått, beroende på en mängd olika faktorer. Hur lömskt det kan vara visar följande exempel: En tälotsömmarverkstad hade före jul inoljat tält med linolja inom en lokal utan uppvärmning. Ingenting märktes förrän en varm dag i maj, då rök trängde upp ur golvet och lokalen snart stod i ljusan låga. — Linolja hade runnit ned i fyllningen, ingenting hade dock hänt förrän vårsolen kom och det blev tillräckligt varmt, för att en självantändning skulle kunna uppstå.

Ytterligare en sak av vikt, som ej bör förbigås i detta sammanhang är, att vindar o. dyl. utrymmen med trätak under sommarmånaderna ventileras. Det har nämligen visat sig att temperaturer på över 60° uppmätts under fabrikstak soliga sommandagar. Pågår detta i årtal undergår träet så småningom en kemisk förändring och självantändning hotar, vilket erfarenheten även visar.

Nästa stora orsaksgrupp är *elektriska anordningar*. På grund av det invecklade maskineri, som finns inom en textilindustri, är det naturligt att de elektriska skadorna skola spela en stor roll. Att helt undvika dessa skador är väl omöjligt, men nog borde de kunna minskas en hel del. Minst vart tredje år och i vissa fall varje år verkställes ju av särskilt godkända sakkunniga revision av den elektriska anläggningen. De härvid påtalade bristerna avhjälpas i de flesta fall. En hel del industrier finnas dock, som nonchalera dessa anmärkningar, ofta med det olyckliga resultatet av en eldsvåda. Det är nödvändigt att samtliga felaktigheter rättas så snart som möjligt med hänsyn till brandfaran och

även med hänsyn till försäkringens giltighet.

En mycket viktig bestämmelse i försäkringsbrevet är, att den elektriska strömmen skall vara avstängd den tid arbetet ej pågår. Tyvärr är detta sällan fallet, vilket visat sig vid flera eldsvådor, bl. a. en år 1935, vilken finnes angiven å tabell II. I allmänhet har som skäl till att bestämmelsen ej uppfyllts, angivits, att den stillastående fabriksdelen ligger på samma grupp som en, som är igång, varför strömmen ej kunnat brytas. Detta att strömmen kan brytas, när arbetet ej pågår, är en synnerligen viktig brandskyddsåtgärd. Det vore därför mycket önskvärt, att industrien kunde ordna så, att lokaler som arbeta på olika tider lades på olika grupper eller åtminstone så att strömmen kunde lokalt avstängas för varje byggnad. Det vore därför även lämpligt, att den eventuella nattbelysning, som kan behövas för nattvakter och städare, lägges på en annan grupp än driften och övrig belysning, så att inte hela nätet behöver bli strömförande, när nattvakterna passera. Bäst är naturligtvis att dessa utrustas med särskilda, elektriska lyktor.

En annan eldsorsak, som faller under denna huvudrubrik, är överhettning från elektriska strykJärn, vilka ju särskilt användas inom konfektionsindustrien. Faran med strykJärn och övriga liknande apparater är, att de glömmas bort när arbetet slutar. Flera stora eldsvådor ha på grund härav inträffat. Ett fall kan omnämnas, där strykJärnet bränt igenom både bord och mellanbotten, varvid den senare antändes och stora skador uppstodo. För att undvika dessa skador är det lämpligt, att kontaktorna till strykJärnen förses med glimljus, som tändes när strykJärnet användes. Avstänges dessutom all ström efter arbetets slut bör



den största faran vara avvärjd.

Ett färemoment, som kan ha ett visst intresse i detta sammanhang, är den statiska elektriciteten och friktionselektriciteten. På grund av det ofta torra materialet samt de hastigt roterande maskindelarerna finnes den teoretiska förutsättningen härför. Praktiken visar att dylika skador förekomma, vilket även framgår av tabell II.

Ett annat exempel på, hur friktionselektricitet uppstår, är när bomull blåses igenom plåttrummor från balöppningsrummen till lagringskamrarna. På grund härav har i ett par fall bomullen antänts och skador uppstått. Detta visar vikten av att maskiner och transporttrummor av plåt äro jordade.

Nästföljande brandorsaksgrupp är "*orsaken okänd*". Varför denna grupp har blivit så stor beror på den mängd brännbart material, som alltid finnes inom en textilindustri, varför eldsvådorna ofta få ett mycket snabbt förlopp. Antalet eldsvådor av "*okänd orsak*" är ej så stort men skadorna äro som sagt desto större. Detta är naturligt, då det ofta är svårt att fastställa orsaken efter en större eldsvåda, där byggnad och innehåll är mer urbränt.

Typiskt för brandskadorna av okänd anledning är, att de i allmänhet börjat efter arbetstidens slut och således ofta pågått en längre tid utan att upptäckas. — Ett ytterligare skäl, som talar för införandet av effektiv bevakning genom sprinklers eller automatisk brandalarm.

*Brinnande grannrisk* utgör en av de större orsaksgrupperna inom textilindustriens brandskadestatistik. Att så är fallet tyder på att fabriken äro sammanbyggda och ej tillräckligt sektionerade, varför elden kunnat kasta sig över från en del av fabriken till en annan. Det kan därför ej nog framhållas

vikten ur brandskyddssynpunkt att ha byggnaderna så åtskilda, att elden ej kan kasta sig från en byggnad till en annan eller så sektionerade genom brandmurar, att den verkliga stannar vid brandmuren och ej går igenom eller hoppar över. Detta är en av de viktigaste förebyggande brandskyddsåtgärderna, vilken dessutom är särskilt aktuell under dessa bistra tider, och detta inte blott för textilindustrien, utan för all industri. Skulle en industri utsättas för ett anfall med brandbomber och eldsläckningen skall kunna lyckas, är det nödvändigt att den genom effektiva brandmurar är uppdelad i mindre enheter.

Viktigt är att branddörrarna täta mot röken samt att de äro utförda så, att de verkligen hålla mot elden. Bäst är i allmänhet en vågjord, fabriksjord eller med obrännbar, gjuten fyllning, d. v. s. fyllning, som ej skakas ned i dörens nedre del och låter överdelen vara tom. Om fyllning finnes eller ej, är lätt att konstatera, om man slår på dörren. Detta bör ofta kontrolleras liksom att låsen fungera. — Äro branddörrarna utförda av trä måste träet vara av två lager 3/4" spåntade bräder, krysslagda. Dörrarna måste dessutom vara klädda med asbestpapp och minst 1 mm. tjocka, falsade plåtar, fasthållna medelst genomgående bultar eller nitar.

Att det verkligen ej är tillräckligt med endast plåtklädda dörrar ger så gott som varje eldsvåda exempel på. Det visar sig nämligen, att spikarna bli glödande och äro då plåtarna endast spikade fast, lossna de och falla bort, varefter elden snart har forcerat dörren. Även om plåtarna äro falsade är detta ej tillräckligt. Ett pappunderlag måste alltid finnas, enär trävirket annars lätt antändes. Skall en dylik s. k. "*hemmagjord*" dörr verkligen kun-



na hålla någonting, får man ej göra några avsteg från fordringarna.

Det visar sig ofta att en ordentligt utförd dörr verkligen håller. Träet torrdestilleras på grund av hettan, så att plåtarna, vilka äro falsade och tillsammans med pappan därför äro täta, tryckas ut. Därigenom bildas ett värmeisolerande skickt runt trästommen, som gör att denna kan motstå hettan. — I samband med tal om sektionering av industrierna bör även framhållas vikten av, att industriledningarna se till att de moderna luftkonditioneringsanläggningar, som nu installeras på många håll, ej installeras så, att de utgöra en förbindelse förbi brandmurarna. Helst böra de ej passera igenom och förbi en brandmur. Måste så ske skall effektiva avstängningsanordningar finnas i kanalerna och för fläktarna.

Nästa stora orsaksgrupp är *uppvärmningsanordningar och låga*. Inom ett flertal industrigrupper, såsom järn- och metallindustrin samt närings- och njutningsmedelsindustrin, är detta den största brandanstiftaren. Att så ej är fallet inom textilindustrin är ju rätt naturligt, då direkt eld knappast användes i fabriken annat än vid svedning och vissa pressar. I övrigt förekommer eld endast i uppvärmningsanordningar av olika slag.

Ett flertal eldsvådor på grund av svedning ha ägt rum. Att skadorna ej kommit upp över 100,000 kr. får man nog tillskriva de lyckliga omständigheterna, att de inträffat under arbete samt att de lokaler där svedningen försiggår nästan alltid äro avskilda från övriga lokaler genom stenväggar och branddörrar samt i allmänhet ha välvda eller åtminstone putsade tak. Detta föreskrives även i försäkringsgivarens villkor.

Gruppen är ju beträffande summa ersättningsbelopp endast den

femte i ordningen, men beträffande antalet inträffade skador den tredje. Detta visar, att från dessa anordningar alltid finnes ett farenhot även om eldsvådorna i allmänhet kunnat begränsas. Under denna grupp föras samtliga eldsvådor på grund av fel i skorstenar, värmepannor, gnistor från eldstadsluckor, rökluckor etc., vilka skador även höra till de större inom gruppen. Detta visar här mot, att det tydligen är nödvändigt för fabriksledningarna att kontrollera beskaffenheten av eldstäder och rökgångar och det i all synnerhet nu när eldning med ved och avfall sker i så hög grad.

Sker eldning med ved i pannor eller eldstäder, som från början ej varit avsedda härför, erhålles gärna tjäravsättning i rökgångarna, vilken så småningom förorsakar en otrevlig skorstenseld. Samtidigt har veden den egenskapen att alstra långa lågor, varigenom den hastaste förbränningszonen förskjuttes. Alltsammans utövande en extra påfrestring på murverket. Pannorna böra naturligtvis alltid förläggas fullständigt skilda från den övriga delen av industrien.

Pannrummen böra dessutom ha golv av betong samt väggar av sten och taket av betong, om det är *yttertak* möjligen av plåt på järnspant.

Ett exempel på hur en ångpanneanläggning *ej* skall vara beskaffad visade en nyligen timad brandskada, där murverket var sprucket samt eldstadsluckan så trasig, att den måste stötts med en järnstång mot golvet. Elden kom också lös en frukostrast och fabriken brann ned till grunden.

I allmänhet ha textilfabrikerna nu för tiden centralvärme. Under den sist förflutna eldningssäsongen har det emellertid hänt att det på grund av det dåliga bränslet varit svårt att hålla varmt, varför man satt in en kamin här och där.

Detta är naturligtvis olyckligt och bör helst undvikas. Måste åtgärden emellertid vidtagas, skall kaminen uppställas på obrännbart underlag och på minst 1,5 m. avstånd från oskyddat trä. Rökrör av plåt bör naturligtvis ej användas, utan endast murade rökgångar. Vid insättande av dylika provisoriska kaminer användes ofta gamla rökgångar, vilka ej varit i bruk på flera år. Dessa måste självfallet först kontrolleras av sakkunnig person, så att det ej går, som det hände på en av våra större industrier, där man mycket riktigt satte in kaminröret i en murad skorsten, men glömde bort att närmare kontrollera densamma. Skorstenspipan var riven i vånningen under och igensatt med en trälucka. När man började elda ramlade sot och gnistor ned på luckan, varefter det ej dröjde länge förrän elden var lös och vi hade en ny miljoneldsvåda.

Den brandskadeorsaksgrupp, som har de flesta tillbud, men som vad ersättningsbeloppen beträffar kommer långt ned på skalan, är *mekanisk gnistbildning och friktion*. Det är ganska naturligt att här bör vara ett stort farehot med hänsyn till de synnerligen hastigt gående maskiner, som finnas, exempelvis spinnmaskiner med spindlar, vars hastighet kan vara över 8,000 varv pr minut, rivmaskiner m. fl. Orsaken till att eldsvådorna i allmänhet ej erhållit större omfattning beror sannolikt på, att dessa tillbud vanligtvis inträffa under arbetstiden, då folk finnes i närheten. Stora eldsvådor inom denna grupp saknas emellertid ej, vilket tabell II även visar.

Maskiner, som äro särskilt utsatta för eldsvådetillbud, är som bekant rivmaskiner, rensmaskiner och kardmaskiner samt de inom bomullsindustrin förekommande balöppnarna. Orsaken till att dessa maskiner äro särskilt farliga

äro de hastigt roterande maskindelarna och faran för att främmande föremål skall finnas i varan samt slå eld mot dessa. Speciellt farliga äro riv- och rensmaskinerna. Dessa bruka därför vara uppställda i särskilda lokaler med väggar av sten eller betong samt tak och golv av betong och med brandhårdiga dörrar mot, eller utan förbindelse med övriga lokaler. Sättet att skydda sig mot dessa skador är, att detta avskiljande av de farliga maskinerna strängt iakttagas samt att varan kontrolleras så noggrant som möjligt.

En lokal, som alltid måste vara brandsäkert avskild och som väl i allmänhet är det, är inom bomullstextilindustrin den lokal där balarna öppnas. Bomullsbalarna öppnas vanligen först genom att järnbanden avhuggas medelst en yxa. Redan här ha vi ett faremoment, då det lätt kan bliva en gnista när bandet hugges av eller om yxan träffar ett främmande föremål i balen. Det är därför att rekommendera, att andra metoder utan huggning användes. — Här finnes ett moment att förbättra. — Maskinen för uppluckring av den hårt pressade bomullen är nästa faremoment. Bomullen är ju när den kommer i balar åtskilligt förorenad och innehåller en hel del främmande saker, såsom spikar, byxknappar, för att inte tala om tändstickor, vilka lätt kunna åstadkomma en gnista mot de hastigt roterande cylindrarna. Från balöppningsrummet blåses bomullen i allmänhet till särskilda lagringskammare, där den får vila sig innan fabrikationen fortsättes. Av vikt är att dessa kamrar äro av mycket kraftig, brandsäker konstruktion, då en brand i den löst liggande bomullen kan få ett explosionsartat förlopp, vilket inträffade inom ett större svenskt bomullsspinneri, där 8 kamrar antändes samtidigt. Stora skador uppstodo,

men skulle blivit ännu större om anläggningen ej varit sprinklad. Lagrings- och blandningskamrarna måste därför vara fullständigt brandsäkert avskilda från varandra. — Fara finnes alltid för att en gnista kan följa med från balöppningsrummet till kamrarna.

Av brandorsaker enligt tabell I återstår nu endast tobaksrökning, tändstickor och övriga orsaker. Dessa s. k. övriga orsaker äro så få och speciella, att de ej närmare kunna beröras i denna korta redogörelse och vad de förra beträffar, så är det en ordningssak att undvika dem.

Ett föredrag om brandskydd vore fullständigt om däri endast berördes det förebyggande brandskyddet och helt utelämnades det minst lika viktiga aktiva brandskyddet. Med hänsyn till att detta senare ju ej är något för textilindustrin specifikt har det ej närmare berörts i detta sammanhang. Detta i allsynnerhet, som det i allmänhet handhaves och kontrolleras av respektive brancheför eller brandkonsulenter. — En sak bör

dock särskilt påpekas, nämligen vikten av snabb tillgång på släckningsmateriel, kemiska apparater och skumapparater samt, där vattenledning finnes, brandposter med slangar och strålrör i varje våning. Textilmaskinerna och varorna äro nämligen så ömtåliga för vatten och eld, att skadorna i allmänhet bli stora om elden ej snabbt kan begränsas. Exempel på särskilt ömtåliga maskindelar är kardmaskinernas kardläder, spindlar och spinnringar å spinnmaskinerna, vilka ju måste vara höggångspolerade och ej tål någon rost. Att en spinnmästares rådgå och snabba ingripande har räddat stora värden finnas flera exempel på.

Som en avslutning bör framhållas, att det kanhända är svårt att minska skadornas frekvens. Det ligger nog i en industris natur, att ha ett visst antal eldsvådetillbud. Vore det emellertid möjligt att genom förebyggande åtgärder minska skadornas omfattning vore därmed mycket vunnet.

*Bengt Gyllenhammar.*

## Knappar-, Möss- & Medlems- märken

för Svenska Brandkärernas Riksförbund

### C. C. Sporrong & C:o

Kungsgatan 17, Stockholm 1 Tel. Namnanrop »SPORRONG & C:o»





# TROTS ALLA SVÅRIGHETER

## EN GOD

# BRANDSLANG



Endast det bästa är gott nog då det gäller brandslangar. Så har alltid varit Jonsereds motto. På grund av tidsförhållandena kunna emellertid icke längre de yppersta råvarorna anskaffas. Det gäller att göra det bästa möjliga av vad som står att få. Här har Jonsereds tekniska kunskap tillika med en genom generationer nedärvd yrkesskicklighet kommit väl till pass. Trots allt kunna vi ännu förse det svenska brandväsendet med en god brandslang — den bästa som står att uppbringa.

ÖVER 80 ÅRS ERFARENHET —

ALLTJÄMT ÖÖVERTRÄFFADE

# Jonsereds

Företaget grundat 1833





# FRÅN LÄNSFÖRBUNDEN.

## Östergötlands Brandkärsförbund.

Brandkonsulent: Brandchef A. K:son Leijonhufvud. Exp.: Brandstationen,  
Linköping. Tel. Brandkåren.

### Berättelse för år 1940.

Förbundets styrelse har under året utgjorts av Landshövding Karl Tiselius, ordförande, direktör Per Tollin, vice ordförande, direktör C. L. Sabelström, kassaförvaltare, och godsförvaltare Åke Joachimsson, Linköping, samtliga valda för tiden intill 1941, kantor K. A. Hedrén, Viby, och kapten Johan Segerstéen, Hamra, valda för tiden intill årsmötet 1942 samt landsfiskal C. G. Sundius, Valdemarsvik, och byggmästare Karl Hamnäs, Väderstad, valda för tiden intill årsmötet 1943.

Suppleanter: Folkskollärare Einar Wahlström, Ljungsbro, brandchef Tore Nylund, Vadstena, brandchef Henrik Carlsson, Borensberg, och brandchef Aug. Wallenthin, Motala.

Brandkärsförbundet har under året varit i tillfälle att ytterligare utvidga sin verksamhet till minskande av brandskadorna å länets landsbygd. Detta har varit möjligt genom det stöd i ekonomiskt avseende, som Östergötlands Läns Brandstodsbolag givit Brandkärsförbundet. Sälunda har bandkärsförbundet även i år beretts tillfälle tilldela 29 brandkärer vardera 100 kr. i omkostnadsbidrag. Till verksamhetens utvidgning har även i icke ringa mån bidragit den ökade förståelse för brandskyddet, som blivit en följd av luftskyddets fordringar härutinnan.

Östergötlands Läns Brandstodsbolag har dessutom i och för nyanskaffning av brandredskap, reparationer m. m. lämnat följande bidrag till här nedan nämnda brandkärer:

Ringarum 1,700 kr., Oppeby 2,500 kr., Strålnäs 3,500 kr., Skedevi 3,850 kr., Östra Ryd 1,818 kr., Medevi 550 kr., Igelfors 500 kr. Tillsammans summa kr. 14,418:—.

Summan av de räntefria lån som Brandstodsbolaget under året beviljat brandkärer inom länet utgjorde kr. 20,000:—.

De till brandkärsförbundet anslutna brandkärerna disponerade vid årsskiftet ej mindre än 128 bogserbara motorsprutor, 20 brandautomobiler med fasta pumpar samt 47 redskapsautomobiler.

Vid årsskiftet voro till brandkärsförbundet anslutna 31 frivilliga brandkärer, 17 bruks- och industribrandkärer, 20 borgarbrandkärer samt 2 yrkesbrandkärer eller tillsammans 70 brandkärer.

Besök och organisationsarbete för bildande av nya frivilliga brandkärer har av brandkonsulenten verkställts i Oppeby, Skedevi och Strålnäs med resultat att dessa trenne frivilliga kärer organiserats och jämte Djuröns Kvarn, Mellersta Sveriges Lantbruks A/B i Tornby, Ullevid och Åhs samt Svenska Aeroplan Aktiebolaget i

Linköping anslutit sig till förbundet. Förarbete för bildande av frivilliga brandkårer i Simonstorp och Regna har under året bedrivits.

Besök vid brandkårerna har förekommit 30 gånger, varvid besiktning av brandmaterielen, instruktion, pumpkörningar och övningar förekommit. Där så kunnat ske har tillämpningsövningar med två eller flera brandkårer samtidigt ägt rum.

Under året har brandkonsulenten beretts tillfälle besöka Riksförbundets konsulent- och årsmöte i Stockholm den 30—31 augusti.

Skriftlig rapport över brandkonsulentens verksamhet har avgivits till brandkårsförbundets styrelse

och till Svenska Brandkårens Riksförbund.

Årsmötet hölls i Linköping den 14 september.

Årsmötets förhandlingar avhölls i Östergötlands Läns Brandstodsbolags styrelserum under ordförandeskap av Landshövding Karl Tiselius, som hälsade de närvarande välkomna.

Sekreteraren i Svenska Brandkårens Riksförbund, kapten E. Gillner, bevisade ävenledes årsmötet.

Vid årsmötet företagna val utföllo sålunda:

I tur avgående styrelseledamöterna landsfiskal C. G. Sundius, Valdemarsvik, och byggmästare Karl Hamnäs, Väderstad, omval-

## Brandmästaretjänsten

vid Sala stads brandkår, med vilken tjänst är förenad uppdraget att vara vice brandchef, kungöres härmed till ansökan ledig.

Tjänsten skall tillträdas den 1 november 1941 eller eventuellt senare. Lönen utgör 3,240 kronor med 3 ålderstillägg à 240 kronor efter 3, 6 och 9 års tjänstgöring. Därjämte utgår för närvarande rörligt lönetillägg med 15 % och kristillägg med 8 %. Befattningshavaren är skyldig att underkasta sig bestämmelserna i gällande brandordning för staden samt bestämmelserna i gällande tjänste-, avlönings- och pensionsreglementen. Sökande skall vara fullt förtrogen med bilar och vara kompetent att företaga smärre reparationer och justeringar av brandverkets larmledningar.

Till brandstyrelsen ställd ansökan, åtföljd av åldersbetyg jämte övriga kompetensen styrkande handlingar ävensom uppgift om tiden, då befattningen tidigast kan tillträdas, skall vara brandstyrelsen i Sala till handa senast den 15 augusti 1941. Läkarebetyg lämnas på anmodan.

Förfrågningar angående tjänsten kunna göras hos brandstyrelsens sekreterare, stadsbokhållare Claes Wedberg, Drätselkammaren, Sala, telefon 124.

Sala den 17 juli 1941.

**BRANDSTYRELSEN.**

des för tiden intill årsmötet 1943.

Till styrelsesuppleanter återvaldes i följande ordning: Folkskollärare Einar Wahlström, Ljungsbro, brandchef Tore Nylund, Vadstena, brandchef Henrik Carlsson, Borensberg, och brandchef Aug. Walenthin, Motala.

Till revisorer återvaldes kapten H. G. Clausen, Linköping, och friherre Gustaf Lagerfelt, Frösle.

Förutvarande revisorssuppleanterna lantbrukare Josef Pettersson, Kettilstad, och brandchefen C. E. Parment, Skänninge, återvaldes likaledes.

Svenska Brandkårernas Riksförbunds medalj i silver jämte diplom hade på förslag av länsförbundets styrelse tilldelats f. d. brandmannen vid Motala brandkår, G. Al-

zin, och överlämnades nu till medaljören ifråga.

Höll vice brandchefen i Linköping, Louis de Brun, föredrag om erfarenheter från den tid han var brandchef i Hangö under finskryska kriget.

Årsmötets förhandlingar voro härmed avslutade.

Brandkårsförbundet har haft följande inkomster och utgifter:

*Inkomster:*

Kassabehålln. fr. 1939 ..	1,933:44
Influtna årsavgifter ....	690:—
Anslag fr. Östergötlands	
Läns Brandstodsbol. ..	6,500:—
Sparkasseränta .....	57:95
<b>Summa kronor</b>	<b>9,181:39</b>

## Befattningen som vice Brandchef, tillika Brandmästare, i Trollhättan

kungöres härmed till ansökan ledig. Till brandstyrelsen ställd ansökan, åtföljd av styrkt tjänsteförteckning, ålders- och läkarbetyg samt de övriga handlingar, sökanden vill åberopa, skall vara styrelsen tillhanda senast den 10 augusti 1941.

För att kunna anställas såsom vice brandchef i staden erfordras att under minst två år hava innehaft väl vitsordad befattning som brandbefäl i stad med yrkesbrandkår eller på annat sätt hava förskaffat sig erforderliga meriter på området.

Med befattningen följer en årslön av 3,620 kronor jämte tre ålders-tillägg, vardera å 340 kronor, efter resp. 3, 6 och 9 års tjänst, beklädnadsersättning med 300 kronor om året samt ett rörligt tillägg, som för närvarande utgår med c:a 1,300 kronor pr år i lägsta löneklassen.

Befattningshavaren, som är skyldig att bebo anvisad tjänstebostad om 3 rum och kök och att härför erlægga en årlig hyra av 960 kronor, har att ställa sig till efter rättelse i stadens brandordning och eljest för befattningen meddelade föreskrifter och av stadsfullmäktige antagna allmänna anställnings- och pensionsbestämmelser för befattningshavare i stadens tjänst med de ändringar däri, som kunna komma att vederbörligen beslutas.

Befattningen tillträdes den 15 september 1941.

Trollhättan den 16 juli 1941.

**BRANDSTYRELSEN.**

*Utgifter:*

Postporto och diverse utgifter .....	279: 75
Rese -och dagtraktamenten till styrelsen ....	99: 10
Omkostn. vid årsmötet..	342: 85
Olycksfallsf.-avg. ....	1,868: 50
Anslag till brandkärer..	2,800:—
Årsavgifter till Riksförb.	650:—
Arvode m. m till konsulent o. kassaförvaltare	849: 95
Kassabehållning till 1941	2,291: 24
<u>Summa kronor</u>	<u>9,181: 39</u>

Linköping den 31 dec. 1940.

KARL TISELIUS.

/ *Abr. Leijonhufvud.*

**Herrar Brandchefer!**

S. k. skarvstegar tillverkade av furu och ask, i samma utförande som för yrkesbrandkärer, levereras av oss. Stegarna äro 270 cm. långa med 7 steg.

Pris kr. 14: 95, fritt fabrik.

**Källeströms Snickerifabrik**

Rävemåla, tel. 35.

**Västernorrlands läns brandkårsförbund.**

Brandkonsulent: Brandchef V. Tell. Exp.: Brandstationen, Härnösand. Tel. Brandkären.

**Berättelse över verksamheten år 1940.**

Verksamheten har under år 1940 präglats av utomordentligt stor livaktighet. Intresset för ett ordnat brandskydd har blivit väckt hos kommuner och enskilda till följd av det alltjämt rådande farofyllda utrikespolitiska läget.

I syfte att låta förbundets brandkonsulent, brandchefen Vilhelm Tell, få tillfälle att studera brandförsvaret under krig, har verkstäl-lanude utskottet i samråd med Härnösands stad och ångermanlandssektionen av Västernorrlands läns luftskyddsförbund utsänt brandchefen Tell på en tre veckors studieresa i Finland under kriget därstädes.

Vid slutet av år 1940 voro 93 medlemmar anslutna till förbundet och uppgick samtidigt de anslutna brandkärernas antal till 64, vadan sålunda antalet anslutna brandkä-

rer mer än fördubblats under år 1940. Alltjämt finnes emellertid ett antal kommuner och industrier, som ännu icke insett betydelsen av att ingå såsom medlemmar i brandkårsförbundet. Av de till ett antal av 23 stycken inom länet verksamma sockenbrandstodsbolagen hava ännu endast sex ingått såsom medlemmar i brandkårsförbundet.

Brandkonsulenten har under året företagit 87 besök hos olika medlemmar av förbundet i och för övning av brandkärer, planläggning av nya brandkärer eller för besiktning av befintliga eldsläckningsanordningar. Dessutom har brandkonsulenten företagit besiktningar vid landstingets sjukhus och andra inrättningar samt avgivit yttrande över ärenden, som inkommit från olika myndigheter.

Instruktionskurs för frivilligt



brandbefäl och motorsprutskötare anordnades i Härnösand den 23—25 maj med sammanlagt 116 deltagare från såväl kommuner som industrier. I samband med luftskyddsveckan i Härnösand anordnades dels den 30 november industriluftskyddets dag och dels påföljande dag den 1 december en brandskyddsdag för länets kommuner. Under dessa dagar höllos bl. a. föredrag i brandskyddsfrågor och företogos demonstrationer och prov av nyare motorspruttyper samt annan brandmateriel.

Styrelsen har under året sammanträtt en gång den 25 maj.

Ordinarie förbundsmöte hölls i Härnösand den 25 maj. Samma dag hölls även extra förbundsmöte för ändring av §§ 5, 8, och 10 i förbundets stadgar.

Jämlikt § 9 i stadgarna för förbundet har styrelsen inom sig utsett ett verkställande utskott för tiden intill nästa ordinarie förbundsmöte, bestående av herrar landshövdingen Arthur Engberg, riksdagsmannen L. Tjällgren, samt vägstyrelseordföranden Erik Olsson.

Förbundsmötet fastställde för år 1941 följande årsavgifter till förbundet förutom det anslag av kr. 2,000:— för år, som Västernorrlands Läns Brandstodsbolag tills vidare utfäst sig att erlægga:

för landskommuner och municipalsamhällen en grundavgift av 15 kr. jämte 5 kr. för varje fullt tusental invånare,

för industriföretag 10 öre för varje vid företaget anställd arbetare,

för brandkår 10 kr.,

för sockenbrandstodsbol. 15 kr.,

för andra sammanslutningar 15 kr. samt

för enskild person 1 kr.

Västernorrlands läns landsting har beslutat att för år 1941 tilldela förbundet ett anslag av kr. 500:—.

Vid årets början utgjorde förbundets kapitalbehållning ..... 2,093:74  
Under året utgjorde förbundets

*Inkomster:*

Årsavgifter .. 5,524:50  
Räntor ..... 60:92 5,585:42  
Kronor 7,679:16

*Utgifter:*

Avg. till Riks-  
förbundet .. 600:—  
Förv.-kostn. .. 1,519:68  
Konsulentverk-  
samhetens  
kostnader .. 4,860:66  
Kostnader för  
instr.-kurs .. 413:25 7,393:59  
Vid årets slut utgjorde  
förbundets

*Behållning:*

Innest. å spar-  
kasseräkning 281:79  
Kontant i kassan 3:78 285:57  
Kronor 7,679:16

Härnösand den 19 febr. 1941.

*Arthur Engberg.*

*L. Tjällgren. I. B. Bohlin.  
Ebbe Crone. D. Johansson.  
Helmer Lagerkwist. Arne Mörch.  
Erik Olsson. Torsten Waenerlund.  
P. Westman.*

Undertecknade, utsedda att granska Västernorrlands Läns Brandkårsförbunds räkenskaper för år 1940, få efter fullgjort uppdrag intyga, att Brandkårsförbundets ställning vid årets slut befunnits sådan den uppgivits i styrelsens berättelse och att räkenskaperna äro noggrant förda samt försedda med vederbörliga verifikationer.

På grund av vad ovan anförts, få vi hemställa, att ansvarsfrihet beviljas styrelsen för den tid revisionen omfattar.

Härnösand den 15 mars 1941.

*B. Salén. Karl Ekman.*

# MEDELANDE.

## Sprängämnesinspektionens anvisningar nr 10/1941

*angående eldsläckare vid transport av eldfarliga oljor av första klass med gengasbil.*

Enligt Sprängämnesinspektionens anvisningar nr 5/1940 skall två eldsläckningsapparater av typ, som godkänts av Sprängämnesinspektionen medföras å gengasdriven bil vid transport av eldfarliga oljor av första klass.

Följande bestämmelser hava med anledning härav fastställts:

1. Å fordonet skall medföras sådana anordningar för eldsläckning, som enligt förordningen den 4 april 1941 (S. F. S. nr 197) är föreskrivet för gengasdriven lastautomobil d. v. s. dels frostfri vat-

tensläckare och dels sommartid en behållare med 10 liter vatten. (Beträffande godkända fabrikat se Bränslekommissionens Gengasbyrås förteckningar.)

2. Dessutom skall medföras en eldsläckningsapparat, som skall utgöras av antingen kolsyresnösläckare, pulversläckare eller frostfri skumvätskesläckare av typ, som godkänts för släckning av eldfarliga oljor av Statens Provvningsanstalt.

Stockholm den 6 juni 1941.

*C. F. Westrell.*

# NOTISER.

## Statens brandskola.

Kungl. Maj:t har till ledamöter i brandskolans styrelse förordnat undervisningsrådet Per Berglund, tillika ordförande, överdirektören för luftskyddsinspektionen Gunnar Jonsson, byråchefen i domänverket Magnus Alm, brandchefen i Stockholm Harald Selldén och skorstensfejaremäst. Oscar Feyrabend. Till suppleanter ha förordnats direktören för Statens Hantverksinstitut Ragnar Schlyter, brandmannen Axel Rörström och förtroendemannen i Svenska Skorstensfejeriarbetareförbundet Thure Wallengren.

## Brandförsvarsutredningen.

Kungl. Maj:t har till ordförande i Brandförsvarsutredningen utsett landshövdingen A. E. Rodhe i Kristianstad efter avlidne landshövdingen Ola Jeppsson.

## Vänersborgs stads brandväsende 1940.

Under år 1940 har Vänersborgs Brandkår, eller delar därav, gjort 34 utryckningar, därav för eldsvåda 4 gånger, eldsvådetillbud 6, bilbrand 2, gräsbrand 2, bensenbrand 1, självantändning å avstjälpningsplats 5, självantändning i Gasver-

kets kolupplag 1, soteld 8, trängrök 1, utbränning av rökgång 1, falsk alarm 1 och länsumpning 2 gånger.

Vid en eldsvåda blevo tre barn i åldern 1—3 år, som lämnats ensamma i lägenheten, innebrända. Byggnaden ifråga låg utanför staden, och vid brandkårens ankomst dit var byggnaden redan så övertänd, att ingenting kunde göras för att rädda barnen. Anledningen till eldsvådan kunde ej heller utredas.

### Trollhättans Brandkårs verksamhet under 1940.

Antalet utryckningar har varit 53. Därav för eldsvådor 28 gånger, soteld eller trängrök 21, felsignal 2 samt för nödläge, länsumpning o. d. 2 gånger.

Alarmeringen har skett 4 gånger genom brandskåp, 5 gånger genom bud och i övriga fall genom telefonmeddelanden.

Vid släckning av eldsvådorna ha i fyra fall använts 2 slangledning- ar och i ett fall 1 slangledning. Övriga eldsvådor ha släckts med mindre redskap. Motorspruta har kommit till användning 3 gånger. En utryckning har företagits utom stadens område. Sammanlagda längden av vid eldsvådor använd slang utgjorde 775 m. Den väglängd, som brandkåren tillryggalagt vid utryckningar, utgör sammanlagt fram och åter 156,4 km. Sedan den 16 juli har den nya brandtelegrafan, omfattande 39 brandskåp, varit i bruk. Anläggningen är utförd enligt L. M. Ericssons vilströmssystem och utgör nätets sammanlagda längd 34,000 m. Allt arbete med uppmontering m. m. har utförts av brandkårens personal. För förbindelserna inom brandstationen har uppsatts en högtalaranläggning

med centralapparat i telegrafvakten och 10 anslutningar i bostäder, verkstäder m. m. En kraftigare högtalare finnes uppmonterad på gårdspanen. Anläggningen medger samtal i båda riktningarna. Färdigställandet av polisalarmanläggningen, vilken anläggning är förenad med brandtelegrafan, har under året fortsatt. Antalet brandposter är 237, varav 63 tillhöra Staten eller enskilda inrättningar. Hjälpbrandkår, bestående av 30 pojkar i åldern 16—19 år har under året erhållit omfattande utbildning i eldsläckningstjänst, förbindelse- och rapporttjänst, brandtelegraf- och sjukvårdstjänst.

### Linköpings stads brandväsande 1940.

Antalet utryckningar under 1940 utgjorde 194 st.

Brandkåren har alarmerats:

för eldsvåda eller tillbud därtill 52 gånger, soteld 91, befarad eld 20 och andra orsaker 31 gånger.

Eldsvådorna ha vid 21 tillfällen varit av den omfattningen, att en eller flera slangledningar från brandpost eller motorspruta behövt utläggas.

Alarmering hava skett:

genom signal från brandskåp 3 gånger, signal från brandskåp och telefon 4, telefonmeddelande 185 och genom bud 2 gånger.

Väglängden som under utryckningarna tillryggalagts utgjorde 1,031,3 km.

Brandskåpens antal vid årets slut voro 49 st., varav ett är privat. Sammanlagda längden av brandtelegrafens yttre ledningar utgjorde vid årets slut 50,000 m.

Brandposternas antal har under året ökat med 4 st. och utgjorde vid årets slut 347 st.

## Landshövding Bo Hammarskjöld 50 år.



Svenska Brandkärernas Riksförbunds ordförande landshövding Bo Hammarskjöld passerade den 3 juni halvsekelgränsen.

Att här orda om alla de viktiga uppdrag som landshövding Hammarskjöld haft och har skulle föra

för långt, utan vill förbundet med dessa rader endast tacka för de år landshövdingen varit dess ordförande och uttrycka den förhoppningen att förbundet i många år måtte få behålla sin omtyckte skicklige och energiske ledare.



### BRISSMANS LÄTTMETALLS- HJÄLMAR

en succé inom hjälm tillverkningen.

Över 4,500 hjälmar sålda sedan 1 april 1938.

Egen tillverkning, lagligen skyddad. Godkänd av Riksförbundets Arbetskommission.

Köp ej några hjälmar utan att först se på våra hjälmar de sändas kostnadsfritt till påseende.

All övrig brandmaterial av bästa kvalitéer till lägsta priser.

**BRISSMANS BRANDREDSKAP.** Inneh. Brandmästare F. BRISSMAN. **Halmstad.**

Synnerligen lämpliga för Frivilliga- och Industribrandkärer då de varken rosta eller krympa.